

Elke lobby heeft zijn eigen fiscale Sinterklaasfeestje. U betaalt de kosten: 163 miljard euro

Posted on 1 november 2023 by Menno Tamminga

Zó, dat was één. Nog meer dan honderd fiscale voordeeltjes te gaan…

Vorige week nam de Tweede Kamer een amendement van Pieter Omtzigt (Nieuw Sociaal Contract) aan om de fiscale bevoordeling van hoger gekwalificeerde buitenlandse werknemers stapsgewijs af te schaffen. Buitenlandse werknemers betalen volgens deze regeling over de eerste 30 procent van hun inkomen geen belasting.

Door deze zogeheten 30 procent regeling hebben de beter betaalde buitenlandse werknemers (‘expats’) meer te besteden dan Nederlandse werknemers die hetzelfde verdienen, maar het expat voordeel missen. Dus hebben zij ook een betere positie op de woningmarkt, met name in de Randstad, waar het huizentekort nijpend is.

Voordeeltje voor miljoenen huishoudens

Het ging vorige week zo snel dat de lobbyisten voor de expatregeling, de technologie- en IT-sector en de universiteiten, het nakijken hadden. De Miljoenennota raamt de kosten van de 30 procent regeling volgend jaar overigens op 1,13 miljard euro.

De fiscale steun aan buitenlandse arbeidskrachten is maar een van de meer dan honderd regelingen die specifieke bedrijven en kiezers, en soms zijn dat miljoenen huishoudens, een voordeeltje geven. In een eerder dit jaar gepubliceerd onderzoek telden ambtenaren van het ministerie van Financiën 116 van deze regelingen. Samen gaat het volgend jaar om maar liefst 163 miljard euro, zo blijkt uit een bijlage in de Miljoenennota. In de begroting heten deze douceurtjes 'fiscale regelingen'. Fraai verhullend taalgebruik voor voordeeltjes voor burgers en bedrijven die genoeg geld en lobbykracht hebben om hun zin te krijgen en genoeg politici die hen graag te vriend houden.

Het gaat om serieus geld. De Miljoenennota becijfert de voordeeltjes op 15 procent van de jaarlijkse productie van goederen en diensten. Maar kijk je naar 2022, het meest recente jaar met definitieve cijfers, en kijk je alleen naar de belastinginkomsten (loon, BTW, winstbelasting) dan gaat het om maar liefst 59 procent van de totale belastingopbrengsten. Toch houdt de Tweede Kamer zelden een apart debat over nut en noodzaak van de fiscale regelingen. Elke regeling heeft zijn eigen lobby en zo doet de democratie een stapje opzij voor de lobbycratie.

Voor elk wat wils

De lijst van fiscale voordelen in de bijlage van de Miljoenennota leest als een Sinterklaasfeestje van lobbyende fiscalisten. Voor elk wat wils. Twee van de grootste voordelen zijn de hypotheekrente-aftrek (10,7 miljard euro) en de aftrek van pensioenpremies (26,7 miljard euro). Daarmee helpen politici koophuizenbouwers, makelaars, huizenkopers en de banken, verzekeraars en andere financiers die hypotheken verkopen. Het pensioenpremievoordeel is fijn voor je oude dag en ook daar plukt de financiële wereld een graantje mee. En voor de volledige openheid: van beide regelingen heb ik zelf ook geprofiteerd.

Er zijn voordelen voor kopers van stekkerauto's. Voordelen voor telers. Voor

bedrijven die geld uitgeven aan onderzoek en ontwikkeling. Er is een verlaagd tarief motorrijtuigenbelasting voor bestelauto's van ondernemers. Er is een verlaagd BTW-tarief op voedingsmiddelen en water. Een vrijstelling voor assurantiebelasting voor zeeschepen. Er is een regeling zodat families een familiebedrijf voordeliger aan de volgende generatie kunnen verkopen. Enzovoort, enzovoort.

Werkt het ook?

De hamvraag is: doen de regelingen ook waarvoor ze zijn bedoeld? Staatssecretaris Marnix van Rij (CDA), zelf oud-fiscaal adviseur en inmiddels demissionair, heeft het laten onderzoeken. Zijn de regelingen doeltreffend, doelmatig, niet te complex en zijn ze te doen voor de belastingplichtige?

De uitkomsten van het onderzoek waren pijnlijk. In een notendop: er waren maar voor 73 van de bestaande 116 regelingen evaluaties beschikbaar. Van de 73 kwamen er 11 als doelmatig en doeltreffend uit de beoordeling, bij 41 was dat onzeker en 21 regelingen kregen het stempel niet-doeltreffend en -doelmatig. Meten is weten. Hiermee kan het volgende kabinet aan de slag. Lagere belastingvoordelen voor bevoorrechte groepen maakt geld vrij voor verlaging van belastingtarieven voor iedereen.

Een negatieve beoordeling hoeft niet de volgende dag te leiden tot afschaffing van de regeling. Maar dan moet wel duidelijk zijn waaróm de overheid toch fiscaal blijft ingrijpen en welke verstorende gevolgen dat heeft op de economie, zoals de 30 procent regeling dat heeft op de huizenmarkt. Wie burgers en bedrijven een fiscale worst voorhoudt, krijgt immers ander gedrag, andere beslissingen en andere uitgaven dan zonder de fiscale prikkels.

Maar hoge verwachtingen over het ontrafelen van de wirwar van fiscale voordelen zijn voorbarig. Elke regeling heeft burgers of bedrijven die er profijt van hebben, die hun lobby in werking zetten en Kamerleden voor zich weten te winnen. Zo analyseerde *NRC* afgelopen week hoe Omtzigt in zijn nadagen bij het CDA te hoop liep tegen de fiscale regeling die families helpt bij verkoop van hun bedrijf aan de volgende generatie. Nu steunt zijn partij NSC, na een kennelijk succesvolle lobby van grote familiebedrijven, de regeling als 'een waarborg voor de continuïteit van werkgelegenheid en bedrijvigheid'.

Studentenlobby

Nog een reden voor scepsis is de reactie van de Tweede Kamer op een andere lobby, namelijk een lobby tegen de verhoging van de rente op studieschuld voor wie onder het leenstelsel viel. Een Kamermeerderheid steunde een motie van GroenLinks-PvdA en Christen Unie om de rente niet te verhogen maar te bevriezen. Het geld daarvoor komt uit de opbrengst van het amendement-Omtzigt over de 30 procent regeling. Omtzigt stemde overigens tegen de motie.

Een motie is niet bindend, zoals een amendement, het is een advies aan de regering, maar toch. Het laat wel zien hoe Den Haag werkt. De ene fiscale regeling verdwijnt, de volgende dient zich al weer aan.

Menno Tamminga *is economisch columnist van Wynia's Week. Eerder was hij redacteur en columnist van Het Financieele Dagblad en van NRC Handelsblad.*

Wynia's Week *wordt mogelijk gemaakt door de vrijwillig betaalde abonnementen van de lezers. Doet u al mee? Doneren aan Wynia's Week kan* ***HIER****. Hartelijk dank!*